

KİTAP TANITIMI

Mehmet Evkuran, Çağdaş Sorunlar ve Kelâm,
Araştırma Yayınları: 121, Ankara, Mart 2015, 288 sayfa
ISBN: 978-605-4495-70-2.

Muhammet AYDIN*

İslam dünyası dünyada en hareketli coğrafyada yer almaktadır. Bu nedenle tarihsel, kültürel, coğrafi ve teolojik problemleri en yoğun yaşayan bir dünyadır. Ancak paradoksal biçimde sorunlarını çözdüğünde dünyaya en çok söyleyeceği sözü olan ve katkı sunabilecek bir dünyadır aynı zamanda. İslam düşüncesinin içine girdiği dogmatik çıkmazlardan çıkarılması için gereken yaratıcı tartışmaları yapmak ve gelenekle sağlıklı ve eleştirel bir ilişki kurmak çok önemlidir. Bu manada Mehmet Evkuran yüksek bir sorumluluk gereği ve kelâmcı kimliğiyle bazı güncel/çağdaş sorunlara temas etmekte ve kendi perspektifinden çözüme yönelik düşüncelerini paylaşmaktadır. Aslında bir nevi “günümüz ilahiyatçıları/kelâmcıları yaşanan çağdaş sorunlara ilişkin neler söylemektedir?” sitemlerine kendi zaviyesinden cevap vermektedir. Kitaptaki konulara bakıldığında hem Kelâm’ın güncel konulara ilişkin yakınlığı ve ilgisi hem de bir kelâmcının yaşanan problemlerden müstağni kalamadığının bir pratiği görülecektir.

“Küreselleşme Karşısında İlahiyatçının Sorunu” adlı yazısında yazar İslam düşüncesinin entelektüel anlamda büyük sorunlarla karşı karşıya kaldığını düşünmektedir. Kendisinden sahip olduğu tüm etik, metafizik, felsefi yeteneklerini ortaya koyması beklenmektedir. Müslüman dünya artık bundan böyle, bölgesel sorunlardan çok, küresel düzeyde algılanan sorunlarla baş etmek durumundadır. Tüm bunlar Müslüman teologun kendini, kültürel ve teolojik referanslarını farklı bir boyutta ve yeniden düşünmeye başlaması gerektiğini göstermektedir. Bu yeni bağlamda

---

* Dr. Öğretim Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi ABD, maydin@gumushane.edu.tr

teologların Allah'ın varlığı, Allah-insan ilişkisi, insanın kaderi, kötülük sorunu, peygamberlik, din-siyaset ilişkisi gibi Kelâm konularının yeniden okunmaları gerekmektedir. Yeniden okumalarda çözüm getirecek ya da tarihteki çözümlerin zenginliklerini günümüze taşıyacak olan dilin de, küresel meydan okumanın söylemini/iddialarını karşılayacak biçimde yeniden kurgulanması gerekmektedir.

Teolojik zeminlerde tartışılan önemli bir konu Tanrı algısı sorunudur. Zira günümüzde her alternatif Tanrı anlayışı, çok farklı dindarlık anlayışlarına ve yaşama modellerine meşruiyet sunmaktadır. Yani Tanrı'nın algısıyla ilgili teolojik farklılaşmaların, somut yaşam biçimsel tekabülîyetleri bulunmaktadır. (Evkuran, 2015: 30)

Teolojik, etik, kültürel yapı ve değerlerin tarihsel ve yorumsal olduklarını fark etmek, onları geçersiz kılmaz. Uzak ve yakın geleneğimizden gelen tarihsel ve toplumsal öğelerimiz de değerlidir. Mümkün bir evrende toplumsal ve kültürel anlamda mümkün bir dinsel ve ahlaki yaşayışın çabasını vermek Müslüman teologun görevi olmalıdır. Mutlak olanı hissedip, mümkün olana odaklanmak; küresel düşünüp yerel davranmak bunu formüle eden uygun bir yaklaşımdır. (Evkuran, 2015: 46)

“Toplumsal Değişim ve Dini Bilinç” bu makalede yazar, değişim ve yenilenmeyi, varlığı ve değer dünyasını birlikte düşünmeyi gerektiren kurucu bir işlem olarak görmektedir. Allah'ın yazılı olan yasa/teklifi yasa/din ile yazılı olmayan ancak her an işlemekte olan yasa/tekvini yasa/varlığın işleyiş kanunları arasında bir uzlaşma bulma çabasıdır. Önümüzde şöyle bir seçenek vardır: Geleneğe dayanarak ve geleneğin özünü oluşturan referanslara göndermede bulunarak bir değişim metodolojisi geliştirmek üzerinde durulabilir. Gelenek gelenekselcilikten farklıdır. Gelenek ile ilişkimiz geleneğin inkarı ya da kutsanması değil, geleneğin konu yapılmasıdır. Bu da onunla aramıza eleştirel bir mesafe koymakla mümkündür. Geleneğin anlaşılması ve içerdiği imkanlardan yararlanılması da bu şekilde sağlanacaktır. (Evkuran, 2015: 49) Diğer seçenek de Kur'an merkezli bir din anlayışı üzerinde ısrar etmektir. Bu bizim için daima korunması gereken bir idealdir. Kur'an'ın birleştiriciliğine güvenmemiz gerekir. Değişim yalnızca zihinsel değil, aynı zamanda ahlaki bir süreçtir. Değişim bir kahramanlık değil sağduyu işidir. Kutuplaştırıcı aşırılıklardan uzak, sorumlu bir tutum ve uygun bir söylem, değişimin psiko-metodolojik şartıdır. Değişimi birey üzerinden ele alırken, İslam'ın temelde bireye seslendiğini, bireyi kazanmayı amaçladığını ve onun iç dünyasında olumlu duygu ve düşünceler yerleştirerek dönüşüm sağladığını belirtir. İslam'ın söylemi bireye yöneliktir. Bireyi kazanıp onda köklü bir dönüşüm gerçekleştirdikçe söylem doğal olarak genişlik kazandı ve hitap çevresi genişledi.

“Varlık-Zaman Algısındaki Dönüşümün Yansımaları/Modern Şehirde Hakikati Yaşamının İmkani” Şehir, dinin görünürleşmesi ve objektifleşmesi açısından temel öneme sahiptir. İslam peygamberi davası için daha güvenli bir yaşam alanı oluşturmak amacıyla hicret ettiği şehrin/Yesrib adını değiştirerek Medine adını kullanmaya başlamıştır. Yasaya kavuşmak anlamını taşıyan bu gelişme, dinin amaçlarının yeryüzünde gerçekleşmesi için yaşanması gereken zorunlu mekânsal sürece işaret eder. Din, Medine ve medeniyet kavramları arasındaki semantik dayanışma gözden uzak tutulmamalıdır. Yerleşik bir kültürel yapı içinde gelişme imkanı bulamayan dinlerin, insanlığın tamamını kuşatacak bir teolojik anlayışla buluşmaları mümkün olmamıştır. Bu dinler daima sekter kalmış, teolojik olarak gizemli, anlaşılması güç, ötekileştirici/dışlayıcı, politik ve toplumsal olarak da içe kapalı, ben-merkezci bir paradigmaya hapsolmuşlardır. Buna en uygun örnek Yahudiliktir. İslam’ın en büyük şansı ve bereketi, erken tarihlerde kendine yeryüzünde bir mekan edinebilmiş olmasıdır. Bu mekan salt inananlardan oluşmuyordu. Dolayısıyla inananlar daha ilk elden ve kuruluş aşamasında öteki ile yaşama adabını dinlerinden öğrendiler.

Şehirlerin sadece ticaret, mühendislik ve teknolojinin değil aynı zamanda ve daha temelde estetik, etik ve kültürün konusu olduğunu hatırlamalıyız. Kendi doğamızla, ötekiyle ve tabiatla barışık bir yaşam sürmemize imkan tanıyan şehirleşme modelleri üzerinde daha çok durmamız gerekir. Şehir ve şehir hayatının imkanlarına ve risklerine yer verdikten sonra yazar kent üzerinde düşünmenin kültürümüz, geçmişimiz ve geleceğimiz üzerinde düşünmek anlamına geldiğini hatırlatır. Bizi var kılan ve oluşturan öğelerle bizi geleceğe taşıyacak öğelerin neler olduğu hakkında uzun soluklu ve kapsayıcı, uygulanabilir projeler geliştirmek zorunda olduğumuzu ekler. (Evkuran, 2015: 96)

“Siyasal Kültür, Devlet Algısı ve Kamu Etiği” Güncel toplumsal sorunları ele alırken karşımıza çıkan iki metodolojik sapma noktası vardır. İlki insan doğasının bir açıklama modeli olarak alınmasıdır. Çevre kirliliği, savaş gibi dünya sorunlarının nedenlerini açıklamaya çalışan bazı yaklaşımlarda gördüğümüz metodolojik yanlışlık, insan doğasında yatan kötü ve olumsuz özelliklerin temel neden olarak gösterilmeye çalışılmasıdır. Diğer metodolojik sorun ise kültürel sistemlere ve toplumsal yapılara aşırı önem veren ve bireyin etikle olan kişisel bağını göz ardı eden yaklaşımdır.

Devlet-toplum-birey ilişkilerinde temel sorun alanları olarak, *kurum ya da meslek taassubuyla takdir yetkisi sorununa* temas eder. Ontolojinin etiğin altını oyduğunu dile getiren Evkuran bu süreci şöyle anlatır: “Devlet geleneğimizde dile getirilen ve yüceltilen bir kavram var: Kırmızı kitap. Resmi çevrelerde kendisinden huşûyla söz edilen ve

yürürlükte olan yasalardan farklı olan ve herkesle paylaşılması uygun olmayan bir kurallar bütünüdür. Bir tür çifte hakikat kavramını anımsatan ontolojik ayrımın politik ve toplumsal alana uyarlanmasıyla karşı karşıyayız. Bir tür politik ezoterizm anlayışı, halk için farklı, yöneticiler için farklı politik yaşam tarzlarının bulunduğu izlenimi veriyor. Birinde doğru olan diğerinde yanlış sayılmaktadır. Bu dualite kamu yönetiminin etik yapılanmasının altını oyan köklü bir açmazdır.”Ardından yolsuzluk sorusunda çözüme ilişkin teklifte bulunur: Akademik çatı altında yolsuzluk sorununun tüm boyutlarıyla bireysel, toplumsal, tarihsel, kültürel ve etik yönlerden irdelendiği bir araştırma-inceleme düzlemi oluşturulmalıdır. Yolsuzluğu doğuran nedenler, yolsuzluğun aldığı yeni biçimler araştırılmalı ve yolsuzluğun önlenmesi konusunda alınacak tedbirler (hukuksal, politik, ekonomik, etik vs.) somut öneriler geliştirilmelidir. Yolsuzluk sosyal bir kader değildir. İçinde yaşadığımız dünyada ortaya çıkan ve önlenebilir bir sorundur.(Evkuran, 2015: 121)

“İslam, Demokrasi ve Sivil Toplum” Bu yazıya Evkuran, İslam’ın din olarak müdahaleci ya da özgürlükçü anlayışlardan hangisine daha çok izin vereceği konusunun çözüm bekleyen ciddi bir sorun olduğu tespitiyle başlar.Din-siyaset ilişkileri en genel anlamda din-tarih-toplum ilişkisi bağlamına ait bir problemdir. Hangi dinden söz ediyorsak edelim siyaset sonuçta bir kültür işidir ve insanların birlikte düşünerek/yaşayarak oluşturdukları bir yapıdır. Din, metafizik, etik ve hukuksal ilke ve değerleri içerir. Siyasetin oluşumu ise daha somut ve görünür bir bağlamda gerçekleşir. Ancak İslam geleneğinde siyasal kültürde de etkili olan damar felsefe değil, ona karşı gelişen selefi, ehli hadis geleneği olmuştur. Müslüman kültürde yönetici imgesi, Eş’ari teolojisindeki Tanrı’nın niteliklerinin bir projeksiyonudur. Buna bağlı olarak da yöneten-yönetilen ilişkisi, sanki Tanrı-alem ilişkisi gibi tasarlanmıştır.

Demokrasi-hakikat münasebetine gelindiğinde şu tespitlerde bulunur: Hakikat konusu, bir devlet meselesi değildir. Hakikat arayışı dinsel, ideolojik ya da felsefi olsun, sivil toplumsal alana ait bir problemdir. Burada kanaatler, inançlar, felsefi görüşler özgürce yarışır. Devlet bu alana kayıtsızdır. Meğer ki, temel insan haklarına yönelik bir saldırı olsun. Bu da hukuksal bir sorun olduğu için devletin ilgi alanına girer. Bireyin özgürlüğünü ve haklarını koruma görevi işletilmek durumundadır. Burası “demokrasiyi savunmak için, kendi hakikatimizden vazgeçmeli miyiz?” sorusunun cevabını bulduğu yerdir. (Evkuran, 2015: 140) Modern iktidar aygıtı yani devlet, toplumu düzenlemek ve onu biçimlendirmek gibi misyonerlik türü her türlü etkinlikten çekilecek ve hukuktan yana hakemlik konumunu geliştirecektir. İnanç, ideoloji, din, ahlak gibi değerleri sivil alana bırakacaktır. İnsanların gerçeği arama, bulma, tanımlama ve yaşama hakkını kendilerine bırakacak, bu alana müdahil olmayacaktır. İnsanlık kültürünün bir parçası olarak İslam

geleneği de eleştirel bir perspektifle değerlendirilmeli ve bir dönüşüme tabi tutulmalıdır. Yazar ilahiyatçıların sorumluluğunu hatırlatarak geleneğin aktarımı ve korunmasına indirgenmiş bir ilahiyatçılık anlayışının bekleneni vermekten uzak olduğunu ifade etmektedir. Bundan ötürü geleneğe olduğu kadar modern dünyaya da eleştirel ve sorgulayıcı bir gözle bakan entelektüel donanıma sahip bir ilahiyatçı algılamasının yükselmesi gerektiğini belirtir.

“Çevre Bilincinin Teolojik Temelleri” Doğadaki kirlenme, kültürdeki kirlenmenin bir sonucu ve uzantısından başka bir şey değildir. Aydınlanmayla birlikte yaşanan büyük zihinsel değişim, bir süredir zaten dönüşüm geçirmekte olan bilimsel paradigma kaymasını iyice hızlandırdı. Anlamanın yerini yönetmek, bilme arzusunun yerini iktidar hazzı aldı. Bacon doğayı adeta bir ‘av’ olarak görüyor ve bilimsel bilginin oluşturulma sürecini ‘doğanın avlanması’ anlatımıyla dile getiriyordu. Onun gözüyle doğa, gizlerini bilim adamına sunmak ve sonunda ona kendini teslim etmek zorunda olan bir hizmetçi ve köleydi. Bacon doğadan o/she diye söz etmekteydi. Çevre sorunlarının din bağlamında ele alınması önümüze iki önemli konuyu getirmektedir. İlki metafiziksel ontoloji açısından dinin sunacağı katkısıdır. Dinlerin insan, Tanrı ve doğa arasında kurdukları ilişki, çevre konusunda bütüncül bir bakışın geliştirilmesine yardımcı olabilir. Dinin sunacağı katkılardan diğeri ise etik alanla ilgili olmaktadır.

Çevre konusunda ekolojik bir duyarlılık oluşturmak teolojik açıdan yeni bir varlık anlayışı geliştirmek anlamına gelmektedir. Tanrı, insan ve doğa ilişkilerinin yeniden, ancak bu kez bütünlükçü bir yaklaşımla temellendirilmelidir. Tanrı, insan ve doğa arasına keskin semantik ve zihinsel boşluklar koymaktan vazgeçmeli ve bunlar arasındaki ilişkiyi ve uyumu teolojik açıdan temellendirmelidir. Kurulacak yeni dinamik metafizik, insan ile diğer varlıklar arasındaki ilişkiyi de dönüştürecektir. İnsan-doğa ilişkisini de özne-nesne ilişkisi olmaktan çıkararak, farklı özneler arasındaki yüksek duyarlılık ve sorumluluk yüklü bir ilişkiye çevirir. Evkuran ekolojik yönelimli ve çevre duyarlılığı üst düzeyde bir toplum oluşturmak için öneriler sunar: “İnsan ile doğa arasındaki savaşçı ve düşmansı ilişkiyi sürdüren düşünceler, felsefi ve teolojik olarak eleştirilmelidir. İnsanlığın bugün ulaştığı bilimsel ve teknolojik düzeyin, doğa ile sürdürülen savaş sonucu elde edildiği yolundaki yanlış ve yanıltıcı görüşlerle mücadele edilmelidir. Ayrıca insanı vurgulamak adına geliştirilen teolojik söylemin ötesine geçilmelidir. Doğayı yeniden keşfetmek, insan-doğa ilişkilerini daha bütünlükçü, daha duyarlı ve etik bir çerçeveye yerleştiren programlara ağırlık verilmelidir.”(Evkuran, 2015: 177)

“İnsan Onurunun Dini Yorumu” İslam’ın özgünlüğü Tanrı-insan-tabiat kavramları arasında kurduğu bağda yatar. Mitolojik ve özünden uzak düşmüş dinsel söylemlerin inşa ettiği Tanrı-insan ilişkisi, İslami söylemde düzeltilmiş ve yeniden insanlığın dikkatine sunulmuştur. Yazara göre Kelâm geleneğinde yaşanan temel problem, Kur’an’ın ortaya koyduğu insancıl anlayışın korunamayışdır. Nitekim ilahi vahiy, Tanrı-insan karşıtlığı paradigmasına başvuramaz. Bu daha çok dualist sistemlerin başvurduğu bir yöntemdir. Kur’an bizi Allah-insan birlikteliği düşüncesine götürür. Allah-insan ilişkisi yaratma ile başlar, sorumluluk yüklenmesi/teklif, yol gösterme ve misak ile devam eder ve yargılama ile bütünlüğe ulaşır.

İnsanın her şeyin ölçüsü olduğu fikri Aydınlanmacı düşünürlerle ilham kaynağı olmuştur. Oysa İslam öğretisinde her şeyin ölçüsü hak ve hakikattir. İnsan hakikat yolcusudur. Batılı hümanist algıdaki sapma, insanı merkeze alarak onu yalnızlaştırmasındadır; koruduğunu iddia ettiği şeyi içten içe tüketmesindedir. Kur’an açısından, insan, olan ve öylece kabul edilen bir varlık değil olması gereken yani imkanlar barındıran bir proje-varlıktır. Bu projenin hedeflerine ise ancak zihinsel ve ahlaki eğitim sayesinde ulaşılabilir. Bundan ötürü ahlak varlığı olarak insandan söz ettiğimizde onu özne ilan etmiş oluruz. Bunun anlamı, insanın diğer varlıklar gibi davranışlarının belirlenmiş ve programlanmış bir varlık olmadığı, bilgi, irade ve eylem sahibi özgür bir varlık olduğudur. İnsanın bir ahlak varlığı olduğunu kabul etmek, kaçınılmaz biçimde onun sorumluluk ve özgürlük sahibi olduğunu benimsemeyi de getirir. (Evkuran, 2015: 191)

“Bir Kimlik politikası Olarak İslamofobi” Korku ve kaygı en temel insani duygulardır. Bunlar insanın hayatta kalmasını sağlarlar. Ancak örgütlü hale gelen ve abartılan korku hayatı felç eder, insanın algı ve düşünce dünyasını yoksullaştırır. Doğrusu ortada kutsal ve dinleri ilgilendiren bir durum yoktur. Sorun temelde bir güç, çıkar ve kimlik sorunudur. Bir zamanlar Batı’dan Doğu’ya doğru akan güç tersine dönmüş ve Batı’ya doğru akmaya başlamıştır. Ortaya çıkan siyasal, ekonomik ve kültürel eşitsizliklerin yol açtığı çatışmaların ve doğurduğu sıkıntıların bir sonucu ve özgül bir ifade tarzı olarak İslamofobi, içinde yaşadığımız dünyanın doğal bir parçası sayılmalıdır.

Evkuran, Batı’nın bilinçaltında günahkârlığına, zalimliğine ve henüz hesabı görülmemiş katliamlara dair hissettiği derin suçluluk duygusunun İslamofobi’nin irrasyonel kaynaklarından biri olduğunu düşünmektedir. Batı işlediği suçların maddileştirilmiş bir ifadesi olarak bir düşman-hayalet yaratmıştır ve bu amansız düşmanla savaşarak arınacağını ummaktadır. Meseleye çözüm bulabilmek için öncelikle Doğuya ya da Batıya ontolojik birer sabit öz atfetmek, örneğin Doğuyu bilgelik, duygu,

iman ile Batıyı ise bilgi, akılcılık ve zeka ile özdeşleştirmekten vazgeçilmelidir. Benzer biçimde Batı ilerleme, özgürlük ve bireycilik Doğu ise yerinde sayma, baskı ve cemaatçilik kavramlarıyla açıklanmaktadır. İslamofobi konusunda da bu dualist düşüncenin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bizi kapıda karşılayan ve yönlendiren bu metodolojik ve ideolojik tuzaktan kurtulmak gerekir. Diğer yandan Müslümanların da ev ödevleri vardır. İslamofobi tartışmaları, Batı ile kurulacak daha adil, rasyonel ilişkiler kurmak için bir fırsattır. Söylem ve uygulamalarıyla İslam'ın imajına zarar veren kesimlerin içine düştükleri yanlışlar açık yüreklilikle dile getirilmelidir.

“Nihilizm ve Değer Tanımsızlık Sorunu” Günümüz nihilizminin önceki formlarına oranla ayırt edici bir vasfı vardır. Teknoloji, çalışma dünyasının hızlı ve yoğun temposu, dokunduğu her şeyi görsel metaya dönüştüren medya, insanın anlam arayışını değersizleştirmiştir. Evkuran kitabın tamamında sergilediği tutumlarda olduğu gibi çözüme yönelik düşüncelerine yer verir. İhtiyaç duyduğumuz şey, ayırmak değil birleştirmek, parçalamak değil bütünleştirmektir. Teolojide ve din öğretiminde bütünleştirici/tevhidi yaklaşımın yaygınlaşması gerekir. Bireylere de görev düşer. Eğitilmiş birey, sorunu başkasında değil önce kendinde arar. Aynı şekilde çözümün önce kendi katkılarıyla gerçekleşeceğinin farkında olur. Nihilizme karşı oluşturulacak teolojide üzerinde yeniden durulması gereken başlıklar şunlar olmalıdır: “Tanrı tasavvuru; insanın değeri; özgürlüğü ve sorumluluğu; değerler; dünya bilinci; iyilik-kötülük sorunu; akıl; fanatizm; bir arada yaşama kültürü ve çevre ahlakı.”(Evkuran, 2015: 224)

“Yeni Ateist Akımın Din Eleştirisi” Günümüz ateist düşüncesinin din eleştirisi bağlamında yoğun biçimde başvurduğu alanlar bilim ve ahlaktır. Richard Dawkins ateizmi, bilimin evren ile ilgili olarak ulaştığı son verilere dayanarak temellendirmeye çalışırken, Armstrong ise ahlak üzerinden bir ateist model ortaya koymaya çalışır.

Günümüz düşüncesinde Batı toplumlarında ahlak, metafizik temelden çok pratik ve pragmatik bir temel üzerinden kurulmaya çalışılmaktadır. Sosyal kaygı metafizik kaygının yerini almış gibidir. *Tanrısız ahlak* teorisi, Tanrı'nın varlığına karşı üç delil öne sürer. Bunlar aslında felsefe ve teoloji geleneğinde ele alınmış konulardır. İlki, mutlak kudret sahibi ve iyi bir Tanrı dünyadaki kötülükle bağdaşmaz. İkinci argüman mutlak, ezeli ve ebedi aşkın bir Tanrı zaman içindeki olaylara müdahale edemez ve dualara cevap veremez. Üçüncü olarak da Tanrı varsa eğer daha açık ve güçlü delillere sahip olmamız gerekirdi.

Teistik açıdan bakıldığında Tanrı'nın ahlak kurallarının yegane belirleyicisi olduğu ilkesi en azından tartışmaya elverişli görünmektedir. Bu ilkeye başlıca dört açıdan itiraz edilebilir. İlki bu temellendirme,

Tanrı'yı tümüyle keyfi bir varlık olarak resmeder. İkincisi bu yaklaşımın insanı ahlaki özne olmaktan tamamen uzaklaştırdığı ve adeta köleye, iradesini kullanmaktan men edilmiş bir emir erine dönüştürdüğü yolundadır. Üçüncü eleştiri, ahlaki davranışı dine ve Tanrı'nın iradesine bağlayan yaklaşım, ahlaki sadece dine inananların ve onun kurallarına uygun bir yaşam sürenlerin inhisarına terk etmektedir. Son olarak Tanrı'ya atfedilen ahlaki kuralların belirsizliği sorunudur. (Evkuran, 2015: 246)

“Krizler Çağında Aileyi savunmak” Aile, insanın kendini inançlı ve erdemli bir varlık olarak inşa etmeye başladığı bir temeller dünyasıdır. İnsan kendi sınırlarını ve ötekini varlığını aile içinde fark eder. Bu fark ediş insanın değerlerle tanışması, öğrenmesi ve uygulaması ile eş zamanlıdır. Günümüzde ailenin yükü ağırlaşırken, aileden beklenen şeyler ile ona sağlanan destek arasında büyük bir orantısızlık göze çarpmaktadır.

Modern hayatın ev üzerindeki baskısı ailenin mekânsal dönüşümüne yol açmıştır. Modern hayatın gündelik temposu insanı evden uzaklaştırmaktadır. Modernite düşünsel anlamda insanı tarihten ve kültürden koparıırken pratikte de evinden barkından etmiştir. İnsanın evsizleşmesi ise paradigmatik olarak tarihsizleşmesi, köksüzleşmesi, geleneksizleşmesi anlamına gelmektedir. Diğer taraftan kadının ise geleneğimizde hak ettiği konuma sahip olmadığı da belirtilmelidir. Oysa vahiyden daha eşitlikçi, kadının cinsel değil de iman eden yanını öne çıkaran daha adaletli bir söylem üretilebilirdi. Kadının hayatın içinde aktif bir özne olarak kendi hayatını kurması ve toplumsal hayata katılması sağlanamazsa, kendine bu imkanı tanıyan farklı ideolojilere yönelmesi kaçınılmaz olacaktır. Nitekim tarihsel ve kültürel İslam'ı aşarak İslam'ın kaynaklarına ulaşan ve Kur'an'ı ve Peygamberin hayatını inceleyenler bu aydınlanmayı bireysel olarak yaşamaktadırlar. Yapılması gereken bu sürecin kuramsal adının konulması, bir teorik tanımının yapılması ve böylece bilinç düzeyine taşınmasıdır. (Evkuran, 2015: 276)

Güncel konulara dair çözümlerini özetlemeye çalıştığımız bu metinde görüldüğü üzere, bir ilahiyatçının/sosyal bilimcinin yaşanan aktüel ve evrensel konulara/sorunlara nasıl cevap verdiği örneklendirilmiştir. Eserin tamamına bakıldığında yazarın, konulara yalnız kendi zaviyesinden değil, farklı pencerelerden bakarak meseleye daha kuşatıcı çözümler teklif ettiği görülmektedir. Bu manada sadece sorunlara temas etmekle yetinmeyip, çözüme yönelik düşüncelerini dile getirmesi önemlidir. Çözüm olarak dile getirilen yargılar şüphesiz tartışmaya açıktır ve sosyal/kültür bilim dalı olması hasebiyle söylenmiş son sözler iddiasında değildir. Bundan dolayı ele alınan konuların çeşitliliği ve güncelliği kitabın önemini artıran değerlerdir. Konu

Aydın, M. (2019). Mehmet Evkuran, Çağdaş Sorunlar ve Kelam, Araştırma Yayınları: 121, Ankara, Mart 2015, 288 Sayfa, ISBN: 978-605-4495-70-2. ABAD, 2(3), 143-151.

başlıklarının küreselleşme, değişim, dini bilinç, siyasal kültür, demokrasi, sivil toplum, çevre bilinci, insan onuru, İslamofobi, nihilizm, yabancılaşma, ateizm, aile olduğu hatırlandığında ele alınan başlıkların oldukça güncel ve her kesimi ilgilendirdiği fark edilecektir. Bu yönüyle de dünyamızda yaşanan gerçekliği anlamak ve yorumlamak isteyen her okur kitlesine hitap ettiğini söylemek gerekir. Bu kitap kültür ve düşünce hayatımıza yeni ve anlamlı perspektifler katmaya aday değerli bir çalışmadır.